

Οι θρῆνοι τῶν γυναικῶν καὶ αἱ βλασφημίαι τῶν ἀνδρῶν ἐδιπλασιάσθησαν, ὅτε ἡ συνοδία ἔφθασεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ Ὄρσο. Ἐπειδὴ δὲ βεββιανικοὶ τινες ποιμένες ἐτόλμησαν νὰ ἐπευφημήσωσι θριαμβικῶς, ἢ ἀγανάκτησις τῶν ἀντιπάλων ἐκορυφώθη. «Ἐκδίκησιν! ἐκδίκησιν!» ἐκραύγασαν πολλοί. Ἐλιθοβόλησαν τὴν οἰκίαν, ἔρριψαν δὲ καὶ δύο πυροβολισμούς κατὰ τῶν παραθύρων τῆς αἰθούσης, ἐνθα εὐρίσκοντο ἡ Κολόμβια μετὰ τῶν ξένων τῆς· αἱ σφαίραι διεπέρασαν τὰ φύλλα τῶν παραθύρων καὶ σχίζαι ξύλων ἔπεσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης, παρὰ τὴν ὅποιαν ἐκάθηντο αἱ δύο γυναῖκες. Ἡ Λυδία ἀφῆκε κραυγὴν τρόμου, ὁ συνταγματάρχης ἤρπασεν ἐν τουφεκίον, ἡ δὲ Κολόμβια πρὶν προφθάσῃ οὗτος νὰ τὴν κρατήσῃ ὤρμησεν εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας καὶ τὴν ἤνοιξε μεθ' ὀρμῆς. Ἐκεῖ δὲ ὄρθια ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ κατωφλίου, προτείνασα τὰς χεῖρας, ὅπως καταρασθῆ τοὺς ἐχθρούς της :

«Ἄνδρσι! ἐκραύγασε· τουφεκίζετε γυναῖκας καὶ ξένους! Εἰσθε Κορσικανοί; Εἰσθε ἄνδρες; Ἄθλιοι, ὅπου μόνον νὰ δολοφονῆτε εἰς εὐρέτε! ἔμπρός, προχωρήσατε, ἂν τολμᾶτε! Εἶμαι μόνη, ὁ ἀδελφός μου λείπει μακρὰν. Σκοτώσατέ με, σκοτώσατε τοὺς ξένους μου. Εἰσθε ἄξιοι νὰ τὸ κάμετε αὐτό... Ἄλλὰ δὲν τολμᾶτε, δειλοί, δὲν τολμᾶτε! εἰς εὐρέτε ὅτι ἡμεῖς ἐκδικούμεθα. Πηγαίνετε, ἴπηγαίνετε νὰ κλαύσητε ὡσὰν γυναῖκες, καὶ νὰ ἦσθε εὐχαριστημένοι ποῦ δὲν ζητοῦμεν καὶ ἄλλο αἷμα!»

Ἡ φωνὴ καὶ ἡ στάσις τῆς Κολόμβιας εἶχόν τι τὸ ἐπίσημον καὶ φοβερόν· ἰδὼν αὐτὴν τὸ πλῆθος ὑπεχώρησεν ἔντρομον, ὡσεὶ ἔβλεπε κακοποιόν τινα μοῖραν, ἐξ ἐκείνων περὶ ὧν τρομακτικὰς ἱστορίας διηγούνται ἐν Κορσικῇ κατὰ τὰς χειμερινὰς νυκτερίαις. Ὁ πάρεδρος, οἱ χωροφύλακες καὶ τινες γυναῖκες ἐπωφελήθησαν τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως παρέμβωσιν ἀναμέσων τῶν δύο διαμαχομένων μεριδίων· διότι οἱ βεββιανικοὶ ποιμένες εἶχον ἐτοιμάσῃ τὰ ὄπλα των καὶ παρ' ὀλίγον θὰ ἐπήρχειτο γενικὴ συμπλοκὴ ἐν τῇ πλατείᾳ. Ἄλλ' ἀμφοτέρω τὰ κόμματα ἔστεροῦντο ἀρχηγῶ, οἱ δὲ Κορσικανοί, πειθαρχῶντες καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς παραφοραῖς τῶν παθῶν των, σπανίως ἔρχονται εἰς χεῖρας ἐν ἀπουσίᾳ τῶν πρωτουργῶν τῶν ἐμφυλίων πολέμων αὐτῶν. Ἄλλως δὲ ἡ Κολόμβια, ἣτις ἔνεκα τῆς ἐπιτυχίας ἐγένετο μετριοπαθῆς, συνέσχε τὴν εὐάριθμον φρουρὰν τῆς οἰκίας τῆς. Ἄφησατέ τους νὰ κλαύσωσιν οἱ δυστυχισμένοι! εἶπεν· ἀφήσατε τὸν γέροντα αὐτὸν νὰ παρῆ τὴν σάρκα του. Τί θὰ μᾶς ὠφελήσῃ ὁ θάνατος τῆς γραίας ἀλώπεκος, ἡ ὅποια δὲν ἔχει πλέον ὀδόντας διὰ νὰ δαγκάνῃ;—Γκιούδικε Βαρρικίνη! ἐνθυμήσου τὴν δευτέραν Αὐγούστου! ἐνθυμήσου τὸ αἱματωμένον σημειωματᾶριον, εἰς τὸ ὅποιον ἔκαμες μὲ τὸ χέρι σου τὴν πλαστογραφίαν. Ὁ πατέρας μου

ἔγραψεν εἰς αὐτὸ τὸ χρέος σου· τὸ ἐπλήρωσαν τὰ παιδιὰ σου. Σοῦ δίδω ἐξόφλησιν, γέρον Βαρρικίνη!»

Συνάψασα δ' ἡ Κολόμβια ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας καὶ περιφρονητικῶς μειδιῶσα εἶδεν εἰσαχόμενους τοὺς νεκρούς εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἐχθρῶν της καὶ τὸ παρακολουθοῦν πλῆθος διαλυόμενον ἔπειτα βραδέως. Ἐκλείσει τὴν θύραν καὶ ἐπαυελθοῦσα εἰς τὸ ἐστιατόριον εἶπε πρὸς τὸν συνταγματάρχην.

«Σὰς ζητῶ συγγνώμην διὰ τοὺς συμπολίτας μου, κύριε. Ποτὲ δὲν ἐπίστευα ὅτι Κορσικανοὶ θὰ ἐπυροβόλουν εἰς οἰκίαν, ὅπου εὐρίσκονται ξένοι· καὶ ἐντρέπομαι διὰ τὸν τόπον μου.»

(Ἐπεταῖ συνέχεια).

Ἡ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ ΚΑΙ Ἡ ΦΥΣΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἐπάρχουσι πολλοὶ εἰσέτι οἱ νομίζοντες, ὅτι ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη δὲν ἐξαρκεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ πάντα τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Οὔτε τὰ θαυμάσια αὐτῆς ἐργαλεῖα, οὔτε ἡ ἀψευδὴς μέθοδος, οὔτε τὰ ἀσφαλέστατα κριτήρια τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐξεταζομένης ἀληθείας εἶνε ἱκανὰ νὰ στερεώσωσι τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς ἐπικράτειαν. Πολλοὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ συμβαίνουσι πολλάκις πράγματά τινα ἀνεπίδεκτα μὲν φυσικῆς ἐξηγήσεως, ὀφθαλμοφανῆ δὲ καὶ παραδοξότατα. Ταῦτα εἶνε τὰ λεγόμενα μυστηριώδη φαινόμενα, τὰ τῆς δεισιδαιμονίας ἢ τοῦ βασιλείου τῶν δαιμόνων, εἰς οὓς οὗτοι πιστεύουσιν ἔτι καὶ σήμερον. Σφάλλονται οἱ νομίζοντες, ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις τοῦ φωτός καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐφυγαδευθήσαν ὅλα τὰ φάσματα ἐκ πάσης γωνίας καὶ ἀποκρυφῆς. Ἡ ἱστορία ἀποδεικνύει, ὅτι ὁσάκις ἐπλήθυνεν ἡ γνῶσις τῆς φύσεως ἀνεφάνθησαν πάλιν τὰ μυστηριώδη φαινόμενα, ὅπως ἡ τῷ φωτὶ παρακολουθοῦσα σκιά, οἰονεὶ ἐναντιούμενα πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιστήμην, ἣτις θέλει νὰ κατανοήσῃ καὶ νὰ καταμάθῃ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Οὕτως ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἐπιστημῶν, τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ ἑκτῇ ἑκατονταετηρίδι, ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐκαίοντο αἱ πυραὶ τῶν μαγισσῶν, αἵτινες ἐθανατοῦντο ἔνεκα τῆς ἐπικρατούσης περὶ αὐτῶν κελπημένης γνῶμης. Δὲν παρῆλθε πολὺς ἤδη χρόνος, ὅτε ἐν τινι νεκροταφείῳ τῶν Παρισίων ἐτελοῦντο θαύματα, ἅτινα μόνον βασιλικὸν διάταγμα ἠδυνήθη νὰ καταπαύσῃ. Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς φθινοῦσης ταύτης ἑκατονταετηρίδος μετὰ τῶν μεγάλων ἐφευρέσεων τῆς φυσικῆς ἐβλάστησεν ὁ καλούμενος ζωϊκὸς μαγνητισμὸς τοῦ Μεσμέρου, τουτέστι τὸ δόγμα περὶ τῆς μυστηριώδους ἐκείνης δυνάμεως,

ἥτις δίδκει διὰ τοῦ σύμπαντος ἐπὶ χλευασμῷ τῆς ἐπιστήμης. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον κληρικὸς τις ἐθεράπευε πάσας τὰς νόσους φυγαδεύων ἐκ τοῦ σώματος τὸν διάβολον, ὃ δὲ διαβόητος πλάνος Καλιόστρος περιώδευε πᾶσαν τὴν Εὐρώπην φανακίζων καὶ καταγοητεύων οὐχὶ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τοὺς ἐλλογίμους καὶ τοὺς εὐπαιδεύτους. Καὶ σήμερον ἔτι, ὅτε ἡ φυσιολογία ἔλαβε μεγίστην ἐπίδοσιν καὶ ἔδρεψεν ἀμφιλαφεῖς καρπούς ἀναφύονται οὐ μόνον τὰ ἀπηχρήματα τοῦ ζωικοῦ μαγνητισμοῦ, ἀλλὰ καὶ δεινότερα τούτου, οἷον ὁ ἀνήκουστος κτύπος τῶν πνευμάτων, ἡ μετακίνησις τῶν τραπεζῶν, τὰ ὑπὸ τῶν ψυχῶν δῆθεν χαρασσόμενα γράμματα καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη φασματολογία, δι' ἧς οἱ γόητες βουκολοῦσι τὸ πλῆθος ὡς οἱ κοινοὶ μαγγανευταί. Σήμερον ὀλίγον προσέχομεν εἰς ταῦτα· ἀλλὰ νέαι μωρία διαδέχονται ἀπαύστως τὰς παλαιάς. Ἡ δεισιδαιμονία ἀναφαίνεται κατὰ καιροῦς ἐπίτηδες ὡς χλευη καὶ κατάγελως τῆς ἐπιστήμης καταφεύγουσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν θρησκευτικὴν πίστιν ὡς εἰς πρόσφραγμα· ὅτε ἡ εἰς τὰ ὑπερκόσμια πίστις κινδυνεύει ὑπὸ τῆς παιδείας, ἥτις εἶνε καρπὸς ἐπιστημονικῆς μαθήσεως, μάλιστα δὲ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ἡ δεισιδαιμονία ἐμφανίζεται εὐθύς ἵνα προσαγάγῃ νέας ἀποδείξεις ὑπὲρ ἐκείνης. Εἶνε ὁμως ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ θρησκεία, ἡ μὴ ἔχουσα ἄλλα ἐρείσματα ἢ τὰ δεισιδαιμονικὰ τεκμήρια καταπίπτει καὶ διαρρέει. Ἡ δεισιδαιμονία εἶνε τὸ γελῶσιον καὶ εἰδεχθῆς μυρμολύκειον τῆς πίστεως. Ἀμρότεροι δ' ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας τοῦτο τὸ κοινόν, ὅτι δέχονται ὡς δυνατόν ἢ ὡς ὑπάρχον τι ὑπὲρ τὰ αἰσθητά, καὶ ἡ μὲν πίστις προσαρμόζει τὴν ἰδέαν τούτου πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν παιδείαν, ἡ δὲ δεισιδαιμονία διατείνεται ὅσα ἐναντιοῦνται πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν ἐπιστήμην.

Ἡ δεισιδαιμονία εἶνε ὁ δεινότερος πολέμιος τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ἥτις ὠφελεῖ τὰ μέγιστα τὴν ἀνθρωπότητα, ἀπαλλάττουσα αὐτὴν ἀπὸ φαντασιῶν προξενουσῶν οὐ μόνον τοὺς περὶ φασμάτων μύθους, ἀλλὰ καὶ στυγερωτάτας πράξεις, ὡς ἀπέδειξαν αἱ δίκαιαι τῶν μαγισσῶν. Πρέπει νὰ χαίρωμεν σήμερον, ὅτι ἡ δεισιδαιμονία χρησιμεύει ἡμῖν μᾶλλον ὡς τέρψις καὶ ψυχαγωγία ἢ ὡς φόβητρον τῶν ἀνθρώπων. Ὅ,τι ἔνεκα ταύτης εἶνε ἐν τῇ ἱστορίᾳ σκοτεινὸν καὶ ἀνεξήγητον σαφηνίζεται καὶ διαλευκάζεται σήμερον ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, δι' ἧς δυνάμεθα νὰ καταμάθωμεν πλεῖστα συμβάντα ἀξιωμακόμενα καὶ ἀκατάληπτα εἰς τοὺς αὐτόπτας μάρτυρας αὐτῶν καὶ χρονογράφους. Δι' ὃ ἡ ἀλήθεια ἦν σήμερον εὐρίσκομεν, διαχέει τὸ φῶς αὐτῆς μέχρι τῶν παλαιωτάτων χρόνων. Ἄλλ' ἡ νῦν καλουμένη παιδεία δὲν προφυλάσσει πάντοτε ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀκρισίας. Ὅπως πάλαι, οὕτω καὶ σήμερον, ἄνδρες σοφοὶ καὶ δόκιμοι ἢ

πιστεύουσιν ἔτι εἰς τὰς περὶ φασμάτων καὶ δαιμόνων διηγήσεις, ἢ ἰσχυρίζονται, ὅτι τὰ ὑπὲρ τῆ φύσιν φαινόμενα, ἐνδέχεται νὰ ἔχωσιν ὑπόστασιν. Δὲν λέγομεν περὶ τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλὰ περὶ τῆς δεισιδαιμονίας, τουτέστι περὶ τῆς πίστεως εἰς ἐκεῖνα τὰ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ συμβαινόντα, ἅτινα εἶνε ἐπιδεκτικὰ ἐρεύνης, πίπτουσι δὲ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν ἐναντίως πρὸς πάντας τοὺς γνωστούς νόμους τῆς φύσεως.

Ἡ δεισιδαιμονία ἔβλαψεν ἀείποτε τὴν θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου, διέφθειρε τὴν κρίσιν αὐτοῦ, διέστρεψε τὰ διανοήματα, ἀφήρесе πᾶσαν στερεότητα καὶ ἀσφάλειαν ἐν τῷ βίῳ καὶ ἀντέτεινε τοσοῦτον ἰσχυρὰν ἀντίτασιν πρὸς τοὺς πειραθέντας νὰ ἐκρίνωσιν αὐτὴν, ὥστε δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ μάθησις λαοῦ τινος μετρεῖται δι' οὐ μέτρου οὗτος κατεπάλαισε τὴν δεισιδαιμονίαν. Ἐνιοὶ λέγουσιν ὅτι τὸ μέτρον τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε ἡ διάφορος τέχνη, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος πορίζεται τὸ ἀπαραίτητον πῦρ, διὰ τριψέως τῶν ξύλων ἢ διὰ τοῦ πυρίτου λίθου καὶ τοῦ χάλυβος ἢ διὰ τῶν ξυλίνων πυρείων· ἐνιοὶ δὲ διατείνονται, ὅτι τὸ μέτρον αὐτοῦ εἶνε ἡ εἰς τὸν χρόνον περιεπτομένη τιμὴ, ἥτις εἶνε τοσοῦτω μᾶλλον μεγάλη, ὅσω μᾶλλον δυνάμεθα νὰ πράξωμεν καὶ νὰ κατορθώσωμεν ἐν αὐτῷ. Ὁ χημικὸς Λεϊβιγ ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ σάπωνος εἶνε τὸ μέτρον τῆς παιδείσεως λαοῦ τινος· ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες, ἂν καὶ πλύνονται ἀφειδῶς διὰ σάπωνος, εἶνε βεβαπτισμένοι ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ τῇ δεισιδαιμονίᾳ. Εἶνε πολὺ προτιμότερον νὰ καθαίρωμεν τὸν νοῦν παντὸς θολεροῦ νέφους καὶ καπνοῦ, πάσης πνιγηρᾶς ἀχλύος, ἥτις ἐπικαλύπτει τὸ φῶς τοῦ λόγου, ἢ ν' ἀποτριβῶμεν τὸν ῥυπον ἀπὸ τοῦ σώματος· μόνον δὲ ἡ τῆς φύσεως ἔρευνα δύναται νὰ παράσχῃ ἡμῖν τὴν μεγάλην ταύτην ὠφέλειαν.

Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἐπιστημονικὸς νοῦς ἡ φύσις παρίσταται ὡς μυστηριώδης τις δύναμις ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις διὰ τῆς φαντασίας ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς αὐθαιρέτως καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν. Διὰ τοῦτο παρὰ πᾶσι τοῖς ἀγρίοις λαοῖς εὐρίσκομεν μωροτάτην δεισιδαιμονίαν, ὑφ' ἧς ῥυθμίζεται ἅπας αὐτῶν ὁ βίος. Καὶ αὐταὶ αἱ ἰδέαι, ἐφ' αἷς ἐρείδεται ἡ μυθολογία τῶν ἐξημερωμένων λαῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἀναφέρονται πολυειδῶς εἰς φυσικὰ συμβάντα. Ὁ μῦθος εἶνε οὐ μόνον ἡ εἰκονικὴ παράστασις φυσικοῦ τινος συμβάντος, ἀλλὰ καὶ οἰονεὶ ἀπόπειρα πρὸς ἐρμηνείαν αὐτοῦ. Παράδειγμά τι δύναται νὰ σαφηνίσῃ τὸν λόγον. Ἐν τῇ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου ὁ χαλκοῦς ἄκμων πίπτει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἐντὸς ἐννέα ἡμερῶν καὶ ἐννέα νυκτῶν. Εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ πτώσις ἀερολίθου τινὸς ἐγέννησε τὸν μῦθον

τοῦτον, ἐν ᾧ αἱ ἐννέα ἡμέραι δηλοῦσι τὸ ἀμέτρητον μῆκος τοῦ οὐρανοῦ. Πόσον ὅμως ὑπερβαίνει τὴν καταμέτρησιν ταύτην τοῦ ἀρχαίου ποιητοῦ ὁ νῦν ἀστρονομικὸς ὑπολογισμὸς, καθ' ὃν τὸ φῶς ἀπλανοῦς τινος ἀστέρος ἀπαιτεῖ δέκα ἔτη καὶ ἐπέκεινα ἵνα περιέλθῃ εἰς ἡμᾶς! Ἡ μάχη τῶν Τιτάνων, οἵτινες ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ λίθων, ἐγεννήθη ἐκ τοῦ θεάματος τῶν πολλαχοῦ κειμένων σποράδων πετρῶν· αὗται δὲ κατεκυλίσθησαν σήμερον ὑπὸ τοῦ διαβόλου, εἰς ὃν προσήπτετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πᾶν ὃ, τι ἐφαίνετο ἀδύνατον εἰς τὸν ἄνθρωπον! Ἡ ἐπιστήμη ἠδυνήθη νὰ δείξῃ, ὅτι ὁ κρύσταλλος, ὁ ἀπὸ τῶν παγετώνων τῶν παλαιωτάτων χρόνων, ἀποσπασθεὶς, γέμων λίθων καὶ ἐπιπλέων ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἀείποτε παρωθόμενος, ἀπεκόμισε τοὺς ὄγκους τούτους ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκομεν αὐτοὺς σήμερον. Ὁ ἀετὸς εἶνε, ὡς γνωστὸν, τὸ σημεῖον τοῦ Διός, φέρων εἰς τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ τὸν κεραυνόν, πρὸς δὲ εἶναι εἰσέτι τὸ σύμβολον μεγάλων βασιλείων. Γινώσκουμεν, ὅτι ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ἰσχυρῶς πεπληρωμένῃ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἐκρηγνυομένη ἐξερεύγεται ἠλεκτρικὸν φῶς ἐκ τοῦ στόματος καὶ ἐκ τῶν ὀνύχων τῶν πτηνῶν. Τοιαύτη τις παρατήρησις ἐγέννησεν ἀναμφιβόλως τὸν μῦθον τοῦτον. Ὁ δὲ λόγος περὶ Προμηθεὺς καταδιβάσαντος τὸ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐν κοίλῳ νάρθηκος εὐφλέκτου δηλοῖ εἰκονικῶς, ὅτι ὁ κεραυνὸς ἀνέφλεξε ποτε ξηρὸν δένδρον ὅπως κατὰ τὸν Διόδωρον ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Ἡφαίστος ἔλαβε τὸ πῦρ ἐκ τοῦ κεραυνοῦ. Ὡσαύτως τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἔμπροσθεν τῆς Τροίας εἰς τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων ῥιπτόμενα θανατηφόρα βέλη εἶναι αἱ φλογεραὶ τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, αἵτινες καὶ τότε, ὡς σήμερον, προῦξένουν λοιμόν, ἴσως δυσεντερίαν. Ἡ πῦρ ἐξερεγγομένη Αἴτνα καὶ ὁ τοὺς ἀνθρώπους φοβῶν ὑποχθόνιος κρότος ἐδήλουν τὸν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ ἐργαζόμενον Ἡφαιστον. Τὸ ἄρμα τοῦ Φαέθοντος ἔπεσε ποτε ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς ἄνω Ἰταλίας καὶ κατέκαυσε πάντα. Ὁ Βέλκερ ἐρμηνεύει ἑλληνικόν τινα μῦθον λέγοντα, ὅτι φλόγες πυρὸς προεπορεύοντο τῶν πλοίων, διὰ τῶν Διοσκουρῶν, οἵτινες ἐφώτιζον αὐτὰ ἐπὶ τῶν ἰστών. Εἶνε δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ὁ μῦθος περὶ γένους τινὸς γιγάντων ἐγεννήθη ἐκ ψευδῶν παρατηρήσεων. Τὰ ὀρυκτὰ ὅσα τῶν γιγαντιαίων θηρίων τῶν παλαιωτάτων χρόνων ἐν τε τῇ Ἀμερικῇ καὶ τῇ Εὐρώπῃ πάλαι καὶ νῦν ὑπελαμβάνοντο ὡς λείψανα ἀνθρώπων. Τὸ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ λεγόμενον πεδίον τῶν γιγάντων (Das Campo del gigantes) ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς πεδιάδος τῆς Βογότας ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτόθι εὐρισκομένων πολυπληθῶν λειψάνων τοῦ μαστόδοντος. Καθ' ὅλου δὲ ἡ περὶ γιγάντων ὑπόθεσις εἶνε ἄτοπος, διότι οἱ ἄνθρωποι τῶν παλαιωτάτων χρόνων ἐν ταῖς πλείσταις τῶν χωρῶν, ἐνθα εὐρίσκονται

λείψανα αὐτῶν, ἦσαν μικρότεροι τῶν σήμερον. Ὡσαύτως δὲ οἱ δράκοντες καὶ τὰ δρακοντοειδῆ θηρία, ἅτινα μνημονεύονται ἐν τοῖς μύθοις, ἔλαβον ἀναμφιβόλως τὴν γένεσιν αὐτῶν ἐκ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ψευδοῦς ἐξηγήσεως ὀρυκτῶν σκελετῶν μεγάλων σαυρῶν.

Τις δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ, ὅτι αἱ ἐν Καυκάσῳ πηγαὶ τοῦ νάφθα δὲν ἦσαν ἡ αἰτία τῆς παρὰ Πέρσαις λατρείας τοῦ πυρός; Πολλὰ ὡσαύτως θαύματα τῆς Βίβλου ἐξηγοῦνται διὰ νέων παρατηρήσεων. Ἡ βροχὴ τοῦ μάννα τῶν Ἰσραηλιτῶν δηλοῖ τὴν ἀναβλάστησιν ἐδωδῆμων κρομμύων, ἅτινα ὑπορύσσει ἐκ τοῦ ἐδάφους ἰσχυρὸς ὄμβρος. Ἡ εἰς τὰ θαύματα πίστις οὐδὲν ἄλλο εἶνε πολλάκις ἢ ἡ ἀκαταληψία παραδόξου τινὸς φυσικοῦ φαινομένου. Ὁ ἀπαιδευτὸς πιστεύει εἰς θαῦμα, ὅπερ ὁ πεπαιδευμένος ἐννοεῖ ὡς φυσικὸν τι συμβάν. Ὅτε ὁ Μωϋσῆς ἐπληξῆς τὴν πέτραν κατὰ τὴν Γραφὴν ἐτύπησε, νομίζομεν, ἀρτεσιανόν τι φρέαρ, διότι οἱ Γάλλοι ὀρυζαντές ποτε φρέατα ἐν τῇ ἀνατολικῇ Σαχάρα, ἀνεκάλυψαν, ὅτι ἡ τέχνη αὕτη ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Ἐν τοῖς μύθοις τῶν βορείων λαῶν διαβοεῖται μεγάλως, ἐν δὲ τοῖς διηγήμασι τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰαπῶνων ἀπαντᾷ ὡσαύτως γιγαντιαῖον τι πτηνόν, καλούμενον γρύψ, οὗτινος ὄνυχες εἰδεικνύοντό ποτε ἐν πολλαῖς ἐκκλησίαις τῆς Γερμανίας ὡς τι ἀξιωμακρῶδες. Τὰ κέρατα τοῦ ὀρυκτοῦ ὀνοκέρωτος, ἅτινα εὐρίσκονται ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, ἐνομισθησαν μεγάλοι ὄνυχες πτηνοῦ ὁμοιοῦ πρὸς ἐκεῖνα. Οὐδὲν ὅμως μέγα ὄρνεον ὑπῆρξεν ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἐπὶ τῶν παλαιωτάτων χρόνων.

[Ἔπεται συνέχεια.]

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ

Παρέστην χθὲς μάρτυς γεγονότος τινὸς τὸ ὀποῖον μοι ἐνεποίησε μεγάλην ἐντύπωσιν. Ἴσως εἰς πολλοὺς φανῆ παραδόξον μᾶλλον ἢ συγκινητικόν· ἴσως μάλιστα θεωρηθῆ καὶ ὡς ἐνέχον ὑπερβολὴν τινα. Τοῦτο δὲν τὸ ἐξετάζω· ἐγὼ συνεκινήθη ἐξ αὐτοῦ, δὲν προτίθεμαι δὲ νὰ τὸ κρίνω ἀλλ' ἀπλῶς νὰ τὸ ἀφηγηθῶ.

Εἶχον μεταβῆ νὰ διέλθω ἡμέρας τινὰς ἐκτὸς τῶν Παρισίων εἰς τὴν ἐξοχικὴν οἰκίαν ἐνός τῶν στενοτέρων φίλων μου. Ἡ οἰκία αὕτη εἶναι θελακτικωτάτη περιβαλλομένη ὑπὸ πολλῶν δένδρων φιλοξενούντων ποικίλα καὶ ἠδύλακα πτηνά. Εἰς τὴν τράπεζαν καθήμεθα περὶ τοὺς δεκαπέντε ἢ δεκαεῖς, οἱ δὲ συνδαιτυμόνες εἶναι μεγάλοι βιομήχανοι, ἀνώτεροι δικαστικοί, δικηγόροι καὶ καλλιτέχναι. Εἰς τούτους συμπεριλαμβάνεται καὶ οἱ-